

Človeški posmrtni ostanki v arheologiji in muzeologiji

© Tamara Leskovar

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo, Center za interdisciplinarne raziskave v arheologiji; tamara.leskovar@ff.uni-lj.si

Slovensko arheološko društvo je 20. novembra 2018 v prostorih Narodnega muzeja Slovenije – Metelkova organiziralo okroglo mizo »Človeški posmrtni ostanki v arheologiji in muzeologiji«. Njen namen je bil zbrati strokovnjake, ki se srečujejo s človeškimi posmrtnimi ostanki iz arheoloških kontekstov, in spodbuditi razpravo o njihovi obravnavi na vseh ravneh, od odkritja do dolgotrajne hrambe in morebitne prezentacije. Razprava je bila zasnovana okoli štirih glavnih ravni: etične, raziskovalno metodološke, zakonodajno varstvene in hrambeno prezentacijske. Etična raven je predstavila različne domače in tuje poglede in prakse ravnanja s človeškimi posmrtnimi ostanki v arheološki stroki. Raziskovalno metodološka raven se je osredotočila na najpogosteje uporabljene metodološke postopke pri raziskovanju človeških posmrtnih ostankov iz arheoloških kontekstov. Varstvena raven je zaobjela pregled postopkov in praks varstva človeških posmrtnih ostankov kot dela kulturne dediščine, medtem ko je hrambeno prezentacijska raven vključevala vidike kuratorjev dediščine, muzealcev, od pregleda stanja gradiva in dokumentacije do vprašanja razstavljanja človeških posmrtnih ostankov.

Na okrogli mizi je bilo predstavljenih šest prispevkov dvanajstih avtorjev, ki so odprli vrata razpravi o etiki, znanstvenem raziskovanju, varovanju, hrambi, interpretaciji in prezentaciji človeških posmrtnih ostankov iz arheoloških kontekstov. Pri tem gre za kompleksno temo, s katero je še vedno povezanih več vprašanj kot odgovorov.

Tako smo se v uredništvu glasila Arheo odločili, da aktivne udeležence okrogle mize pozovemo k pripravi kratkih prispevkov na obravnavano temo. Ker pa je od okrogle mize preteklo že nekaj časa, smo krog pozvanih nekoliko razširili na nam znane domače strokovnjake, ki se soočajo s tovrstnimi vprašanji. Namen serije prispevkov o človeških posmrtnih ostankih v arheologiji je predvsem obuditi nekoliko zamrlo, vsevključujočo odprto razpravo o težavah, ki jih prinese tovrstna arheološka dediščina, ter spodbuditi snovanje oprijemljivih, realističnih in enotnih standardov o rokovanju z njo. V slovenski arheološki stroki so vprašanja na temo ravnanja s človeškimi posmrtnimi ostanki trenutno bolj kot ne stvar v različne projekte vpletenih posameznikov oz. institucij, ki jih zastopajo. Sprejeti in uveljavljeni enotni strokovni in etični standardi ravnanja z njimi od odkritja do dolgoročne hrambe ne obstajajo, a so nujno potrebni. Kljub temu ni vse tako črno. Trenutno se breme odločitev o rokovanju s človeškimi posmrtnimi ostanki porazdeli na več ravni. V sprejemanje odločitev so običajno vpleteni arheologi, ki posmrtno ostanke odkrijejo, dokumentirajo in izkopljejo, osteologi, ki jih proučujejo, in varuhi dediščine, konservatorji in njeni kuratorji, muzealci. Ker vsak izmed njih presoja in sprejema odločitve na osnovi svoje strokovne usposobljenosti (skladno s priporočili, standardi, kodeksi, zakonskimi akti ipd.), so vsaj minimalni etični standardi verjetno večinoma zagotovljeni. Manjka le njihovo poenotenje, prelitje na papir in dosledno upoštevanje na vseh ravneh.